

Vurdering av personvern i Feide-universet

Versjon 1.0, sist oppdatert 27.01.23

Dette dokumentet er en overordnet beskrivelse av personvern i Feide-universet, og vil kun ta for seg det som er spesifikt for Feide-tjenestene. Dokumentet er et supplement til "Overordnet beskrivelse av personvern i digitale læremidler", og kan brukes som et grunnlag når man skal gjøre risikovurderinger og personvernkonsekvensvurderinger (DPIA) av Feide-tjenester/-apper.

Innhold

Innledning.....	2
1. En systematisk beskrivelse av behandlingen.....	3
Livssyklus.....	3
Behandlingens art.....	3
Behandlingens omfang.....	4
Behandlingens formål.....	5
Tilpasset opplæring.....	5
Konfidensialitet.....	5
Integritet.....	6
Erfaringer.....	6
Ulike datasett og formål.....	6
Kilder, mottakere, informasjonssikkerhet og ansvarsforhold.....	6
2. Nødvendighet og proporsjonalitet.....	6
Sentral infrastruktur.....	6
Dataminimering.....	7
Riktighet.....	7
Lagringsbegrensning.....	7
De registrertes rettigheter.....	7
De registrertes friheter.....	7
3. Vurdering av risiko for de registrertes rettigheter og friheter, og planlagte tiltak for å håndtere risikoene.....	7
Risiko: Manglende reell medbestemmelse.....	7
Risiko: Manglende reell åpenhet.....	7
Risiko: Manglende forutsigbarhet ved behandlingen.....	8
4. Ledelsens validering av overordnet vurdering av personvern i Feide.....	8
Råd og anbefalinger fra personvernombud (artikkel 35 nr. 2).....	8
Synspunkter fra de registrerte eller deres representanter (artikkel 35 nr. 9).....	8
Ledelsens gjennomgang, beslutning og godkjenning.....	9
Versjonshistorikk.....	9

Innledning

Feide er den nasjonale løsningen for sikker innlogging og datadeling i utdanning og forskning. Med Feide får brukere trygg og riktig tilgang til en rekke digitale tjenester med ett brukernavn og passord. Feide muliggjør også sikker og enkel deling av data, samtidig som personvernet ivaretas. Tjenesten gir bedre oversikt og kontroll over dataflyten, og den muliggjør datadrevet innovasjon.

Feide leveres av Uninett AS (nytt navn «SIKT» fom. 01.01.2022), som samarbeider med Utdanningsdirektoratet og Unit om forvaltningen av tjenesten. Kunnskapsdepartementet er dermed eier og ansvarlig forvalter av løsningen. Mer informasjon om Feide finnes her: <https://www.feide.no/om-feide>.

Alle offentlige skoleeiere i grunntdanningen og de fleste private skoleeiere har etablert støtte for Feide for sine elever og ansatte og kalles for vertsansisasjoner. Mer informasjon rettet mot denne rollen finnes her: <https://www.feide.no/for-vertsorganisasjoner>

Leverandører av digitalt innhold til utdanningssektoren kan kostnadsfritt ta i bruk Feide for sine produkter. Disse kalles tjenesteleverandører og mer informasjon om denne rollen finnes her: <https://www.feide.no/for-tjenesteleverandorer>. Antall Feide-tjenester øker stadig. Her finnes en oversikt over tilgjengelige Feide-tjenester med funksjonalitet for søk og filtrering på målgruppe, fag og bruksområder: <https://www.feide.no/tjenester-med-feide-innlogging>. Av disse er det i år 2020 omtrent 125 som ansees som relevante for Osloskolen.

Feide har en kundeportal der vertsansisasjon (skoleeier/behandlingsansvarlig) kan sette ulike innstillinger for sin organisasjon og tjenesteleverandører (databehandler) for sine produkter. Her kan behandlingsansvarlig aktivere/deaktivere hver enkelt Feide-tjeneste for alle sine brukere. Funksjonalitet for å aktivere/deaktivere på enkeltskolenivå er under utvikling, se <https://www.feide.no/veikart-kundeportalen>.

Feide bygger på to ulike teknologier, SAML2 og OAuth2/OpenID Connect. Disse har også vært omtalt som henholdsvis *Gamle Feide* og *Nye Feide / Dataporten*.

Datatilsynet har utarbeidet en liste over behandlingsaktiviteter som alltid krever at det gjennomføres en DPIA i henhold til artikkel 35-4 og artikkel 57-1 bokstav k. Feide-tjenester som evaluerer læring, mestring eller trivsel faller inn under et av punktene i denne listen:

- Behandling av personopplysninger for å evaluere læring, mestring og trivsel i skoler eller barnehager. Dette inkluderer alle utdanningsnivåer, fra barne- og ungdomsskole, videregående skoler og høyere utdanning. (Sårbare registrerte og systematisk monitorering.)

Det å evaluere elevenes læring, mestring og trivsel er en plikt som reguleres i opplæringsloven med forskrift. Behandlingsgrunnlaget blir belyst i avsnitt 2, *nødvendighet og proporsjonalitet i "Overordnet vurdering av personvern i digitale læremidler"*.

Datatilsynet har også laget en liste over når det ikke kreves vurdering av personvernkonsekvenser. Dette punktet i listen er bakgrunnen for at det utarbeides en overordnet vurdering av personvern for alle Feide-tjenester som evaluerer læring, mestring eller trivsel:

- Dersom behandlingens art, omfang, sammenheng og formål er veldig lik en behandling det allerede er gjennomført en vurdering av personvernkonsekvenser for. I slike situasjoner kan resultatet fra den foreliggende vurderingen for lignende behandlinger brukes.

Begrunnelsen for dette er at alle Feide-tjenester har mye til felles:

- Bruk av Feide-rammeverket til å autentisere brukere
- Bruk av Feide-rammeverket for å hente informasjon om brukeren som logger på:
 - fra Osloskolens Feide-katalog, som følger den nasjonale datamodellen
 - Fra andre datakilder som styres av Feides API-Gatekeeper

Det vil være nødvendig å gjøre en vurdering av hver enkelt Feide-tjeneste for å vurdere behov for å gjennomføre DPIA.

For å sikre kvalitet og innhold ihht. lovkrav (artikkel 35-7) i denne vurderingen, ligger Datatilsynets sjekklister for vurdering av personvernkonsekvenser (DPIA) som grunnlag.

Strukturen videre er:

1. En systematisk beskrivelse av behandlingen.
2. Nødvendighet og proporsjonalitet.
3. Vurdering av risiko for de registrertes rettigheter og friheter, og planlagte tiltak for å håndtere risikoene.
4. Ledelsens validering av DPIA

1. En systematisk beskrivelse av behandlingen

Livssyklus

Proessen og vurdere Feide-tjenester er lik for de andre universene, og beskrevet i "Overordnet vurdering av personvern i digitale læremidler". Når punktene 1-4 er utført, åpnes tilgangen til Feide-tjenesten av skoleeiers Feide-administrator i Feides kundeportal slik at spesifikke skoler kan begynne å pilotere tjenesten.

Behandlingens art

Personopplysninger om elever og ansatte som logger på en Feide-tjeneste, blir tilgjengelig for tjenesten på tre ulike måter:

- **Feide-katalogen:** Tjenesten får tilgang til å lese et utvalg av attributter/datafelt kalt «attributt-grupper» (SAML2-tjenester) eller et scope (OAuth-tjenester) fra Osloskolens Feide-katalog. Osloskolens Feide-katalog oppfyller kravene til gjeldende versjon, norEdu*

Object Class Specification v.2.0 for grunnopplæringa, som er fastsatt av Uninett på vegne av Kunnskapsdepartementet. Katalogen blir automatisk oppdatert en gang i døgnet fra Oslo skolens skoleadministrative system. Hvilke attributter/datafelt eller scope tjenesten får tilgang til settes av leverandøren og godkjennes av skoleeier i Feides kundeportal. Begrunnelse for attributt-utvalget dokumenteres i databehandleravtalen.

- **Feides API-Gatekeeper (gjelder OAuth2-tjenester):** En tjeneste kan få tilgang til et API gjennom API-Gatekeeperen. Eier (den som har registrert API-et i Feide) har mulighet til å styre hvilke andre Feide-tjenester som har tilgang til API-et. Tilgang til ulike scopes kan også velges av eier. Beskrivelse av og begrunnelse for bruk av data via API-Gatekeeperen dokumenteres i databehandleravtalen.
- **Bruker genererte data:** Tjenesten kan for eksempel la brukeren registrere data om seg selv eller om sine elever. Dette kan for eksempel være aktivitetsdata (hva en elev har gjort i applikasjonen av oppgaver og resultater fra disse) eller vurderingsdata (hvordan en lærer har vurdert elevarbeider eller skår på oppgaver med automatisk retting). Beskrivelse av og begrunnelse for registrering av brukergenererte data dokumenteres i databehandleravtalen. Se avsnittet *Eksempler på hva aktivitetsdata kan omfatte* i dokumentet *Overordnet vurdering av personvern i digitale læremidler* for utfyllende informasjon om aktivitetsdata.

En personverngevinst med fellesløsningen Feide er at behovet for lagring av personinformasjon hos den enkelte leverandør reduseres vesentlig. Ved at tjenesten har tilgang til oppdatert, verifisert og tilgangsstyrt informasjon om brukeren fra Feide-katalogen, har leverandøren gode muligheter til å minimere og anonymisere det som lagres hos databehandler. Typisk vil dette være begrenset til en ID som representerer brukeren og brukergenererte data som er spesifikke for den aktuelle tjenesten. En vurdering av leverandørens oppdateringsrutiner for bufrede data inngår i godkjeningsrutinen, for å sikre integritet.

Databehandleravtalen regulerer hva personopplysningene skal brukes til (formål), hvem som skal ha tilgang til disse og hvilke brukergrupper personopplysningene omfatter (typisk elever og ansatte i skolen).

Den registrerte har krav på informasjon om behandlingen som gjøres og skoleeier har informert om hvilke Feide-tjenester som er godkjent her: <https://aktuelt.osloskolen.no/larerik-bruk-av-laringsteknologi/informasjonssikkerhet-og-personvern/feide-tjenester/>. Tjenestene i listen er klikkbare og tar deg til en side med utfyllende informasjon om den spesifikke tjenesten, for eksempel konkretisering av hvilke typer personopplysninger den aktuelle tjenesten behandler, hvordan brukeren kan finne egengenererte data i tjenesten og eventuelt rette opp disse, opplæringsmateriell/ retningslinjer for bruk og informasjon om systemeiere. Feide er en velprøvd teknologi som ble etablert tidlig på 2000-tallet og har vært videreutviklet gjennom mange år. I Kunnskapsdepartementets nyeste handlingsplan for digitalisering i grunntutdanningen (des. 2020) er det planlagt videreutvikling av Feide på flere viktige områder som vil styrke elevenes personvern ytterligere.

Behandlingens omfang

Omfanget av behandlingen er beskrevet i *"Overordnet vurdering av personvern i digitale læremidler"*, da omfanget i hovedsak er felles for alle universene. Hvilke Feide-produkter som tas

i bruk bestemmes av den enkelte skolen. Verktøy som er aktivert av den enkelte skole vil være synlig under «Verktøy»-fanen i portalen i Skoleplattformen, som logger på via skolens nettsider. Utvalget av verktøy kan være forskjellig for ulike brukergrupper (elever, ansatte og foresatte).

I tillegg til omfanget som er beskrevet i nevnte overordnede dokument, åpner Feide for at foresatte kan logge på og få sin egen tilpassede rolle i Feide-tjenesten. Denne funksjonaliteten er foreløpig ikke standard, men piloteres av et utvalg kommuner, blant annet Oslo. Mer informasjon om denne funksjonaliteten finnes her: <https://www.feide.no/nyhet/pilotprosjekt-foreldre-barn-funksjonalitet>

Behandlingens formål

Formålet med behandlingen er beskrevet i "*Overordnet vurdering av personvern i digitale læremidler*", da formålet er felles for alle universene. I tillegg kan behandlingen i Feide-tjenester også omfatte skole-hjem-samarbeidet, dersom foreldrepåloggingsmuligheten benyttes. Se nærmere beskrivelse i avsnittet om behandlingsgrunnlag.

Tilpasset opplæring

Informasjon om hvilke oppgaver elevene har løst og hvordan de har løst dem kan brukes til å generere nye oppgaver og ressurser som passer for den enkelte elev. Sammen med statistisk informasjon fra Feide-katalogen om elevens fag og trinn, kan dette danne grunnlag for at tjenester kan gjøre enkle tilpasninger for å gjøre innholdet mer relevant for den enkelte elev eller gruppe av elever. Tjenester som automatisk tilpasser på denne måten kalles adaptive produkter. En slik tilpasning kan ikke sies å gi rettsvirkning eller i betydelig grad påvirke eleven og faller derfor ikke inn under bestemmelsene i personvernforordningen artikkel 22.

Konfidensialitet

Feide benyttes til autentisering for elever, lærere og i noen tilfeller foreldre. Feide har støtte for ulike roller (elev, pedagogisk ansatt, andre ansatte, kontaktlærer, faglærer, foreldre) og flere roller er planlagt (f.eks. skoleleder, assistent). Dette gir Feide-tjenestene mulighet til å styre tilgangen til personopplysninger til spesifikke roller. Et eksempel på slik tilgangsstyring er at kun faglærer i et valgfag har tilgang til aktivitetsdata om elevene som tar det aktuelle valgfaget, selv om disse er en sammensatt gruppe fra ulike klasser på trinnet. I forbindelse med piloteringen av foreldrerollen i Feide, er det planlagt et utviklingsarbeid sammen med Universitetet i Bergen, Datatilsynet og Utdanningsdirektoratet for å etablere en bestep praksis for foresattes tilgang til digitale læremidler og verktøy til undervisningen.

Feide har også en funksjonalitet for sterk autentisering. Dersom risikoanalysen for det aktuelle produktet avdekker behov for beskyttelse på dette nivået, vil skoleeier aktivere sterk autentisering for den aktuelle tjenesten, oftest kun for rollen "ansatte". Eksempler på tjenester som vil omfattes av sterk autentisering er tjenester som gir tilgang til personopplysninger om flere. Det vil typisk være tjenester som inneholder vurderingsinformasjon om elever som er tilgjengelig for faglærer. For å oppnå ytterligere sikkerhet og samtidig opprettholde god funksjonalitet for brukeren, har Oslo kommune utarbeidet en egen app (Skolekode) for å hente engangskoden. Denne appen finnes både til mobile enheter (iOS og Android) samt klienter (Apple og Microsoft).

Innlogging med foreldre-rollen gjøres via DIFI-løsningen ID-porten, som har sterk autentisering. Mer informasjon om ID-porten finnes her: <https://www.norge.no/nb/tjeneste/id-porten>

Integritet

Vurdering av elevarbeid får konsekvenser både for elevens videre valgmuligheter og motivasjon. Det er derfor avgjørende at personopplysninger om elever og deres aktivitet er korrekte. I tillegg til at den enkelte Feide-tjenesten skal legge til rette for at brukeren får innsyn i egengenererte data på et forståelig format i en naturlig kontekst (regulert i databehandleravtalen), har brukeren også mulighet til å få innsyn i personopplysningene som er lagret i selve Feide-katalogen. Dette omfatter også en oversikt over hvilke Feide-tjenester som har mottatt data fra Feide-katalogen og hvilke data som er oversendt. Mer informasjon om denne innsynstjenesten finnes her: <https://innsyn.feide.no/>

Erfaringer

Norge er blant landene som har kommet lengst med nasjonal standardisering av autentisering og federering av data innenfor utdanningssektoren. Det finnes imidlertid liknende løsninger også i andre land. Feide har en forholdsvis lang tradisjon i den norske utdanningssektoren og er velprøvd teknologi.

Ulike datasett og formål

Feide-tjenester deler i utgangspunktet ikke data på tvers, med mindre dette er særskilt vurdert, avtalt og informert om. Der intet annet er spesifisert er det skoleeier som er behandlingsansvarlig. Formålene er definert i den spesifikke databehandleravtalen. Dataene koples ikke mot andre registre/kilder enn det som er spesifisert her (Feide-katalogen, Feides API-Gatekeeper og egenproduserte data).

Kilder, mottakere, informasjonssikkerhet og ansvarsforhold

Alle problemstillingene i dette avsnittet er ivaretatt i databehandleravtalen, som er basert på Digitaliseringsdirektoratets mal.

2. Nødvendighet og proporsjonalitet

Beskrivelse av personvernprinsippene, rettslig grunnlag, læringsplaner og sentrale føringer står nærmere beskrevet i "*Overordnet vurdering av personvern i digitale læremidler*".

I tillegg til dette, er skole-hjem-samarbeid også en dimensjon i Feide-tjenester som benytter denne funksjonaliteten (se avsnittene «Behandlingsomfang/formål» over). I tillegg til det som er nevnt som supplerende rettsgrunnlag i det overordnede dokumentet, inngår kapittel 20 i forskrift til opplæringsloven (*Foreldresamarbeid i grunnskolen og vidaregåande opplæring*) i det supplerende rettsgrunnlaget for denne typen tjenester.

Sentral infrastruktur

Fellesløsningen Feide, som gir alle elever og ansatte mulighet til både autentisering og sikker datadeling, er eksempel på dette. Utdanningsdirektoratet har også egne tjenester som benytter Feide til autentisering, for eksempel løsninger for gjennomføring av nasjonale prøver og eksamen (PAS/PGS) og andre tjenester som Den virtuelle matematikkskolen, IKT i praksis og ressurser for kompetanseheving (fullstendig liste ligger på <https://www.feide.no/tilgjengelige-tjenester>), Feide eies og forvaltes av Kunnskapsdepartementet sammen med Utdanningsdirektoratet og Uninett.

Dataminimering

Dataminimering ivaretas ved at hver enkelt Feide-tjeneste skal gjennomgå en egen godkjenningsprosess (se avsnittet "Livssyklus"). I denne prosessen må leverandøren begrunne hvilke attributter/scope fra Feide-katalogen tjenesten skal ha tilgang til, samt hvilke aktivitetsdata som lagres. Godkjenningsprosessen vil sikre at det kun åpnes for data som er nødvendig i forhold til formålet som er definert.

Riktighet

Se avsnittet *Integritet* under *Hvilken sammenheng behandlingen utføres i ("kontekst")*.

Lagringsbegrensning

Lagringsbegrensning avtales i databehandleravtalen mellom skoleeier og leverandør. Fagets varighet er utgangspunktet for vurdering av hvor lenge aktivitesdata kan lagres hos leverandøren.

De registrertes rettigheter

De registrerte har rett til rettferdig og gjennomsiktig behandling, jf. personvernforordningen artikkel 12, 13 og 14. Bruken av Feide-tjenester legger ikke opp til behandlingsgrunnlag basert på samtykke, se avsnittet *Rettslig grunnlag* under *Personvernprinsippene*. Retten til innsyn ivaretas av innsynsfunksjonaliteten i Feide sammen med innsynsfunksjonalitet i den enkelte Feide-tjenesten.

Data som registreres i digitale løsninger er initiert av at lærer i mer eller mindre grad bestemmer hva eleven skal arbeide med. Noen undervisningsopplegg har høy grad av lærerstyring, mens annen elevaktivitet kan være mer åpen og styrt av elevens egne valg og prioriteringer. Dersom en elev opplever at lærer legger opp til digitale læringsaktiviteter som eleven eller foresatte har innsigelser på, er dette en sak mellom lærer og elev på tilsvarende måte som for analoge læringsaktiviteter.

Feide-tjenester inneholder ingen automatiserte avgjørelser som får rettsvirkning for brukeren.

De registrertes friheter

Feide-tjenester representerer ingen begrensninger i relasjon til Den europeiske menneskerettskonvensjonen.

3. Vurdering av risiko for de registrertes rettigheter og friheter, og planlagte tiltak for å håndtere risikoene

Den generelle beskrivelsen av dette finnes i "*Overordnet vurdering av personvern i digitale læremidler*".

Her står det mer dokumentert konkret for Feide-universet:

Risiko: Manglende reell medbestemmelse

Viser til tilsvarende avsnitt i overordnet dokument.

Risiko: Manglende reell åpenhet

Viser til tilsvarende avsnitt i overordnet dokument.

Risiko: Manglende forutsigbarhet ved behandlingen

Dette er spørsmål som elevene har krav på å få gode svar på. Digitale læremidler til utdanningssektoren har den fordel at de er skreddersydd til dette spesifikke formålet og at de er utviklet av pedagoger som har god forståelse for skoledomenet. De fleste løsningene har dermed høyt fokus på å bygge personvern inn i løsningene. I kombinasjon med tilgang til korrekt rolleinformasjon fra Feide-katalogen, har slike tjenester gode forutsetninger for å etablere god og forutsigbar tilgangsstyring til personinformasjon basert på roller. Som nevnt er det allerede planlagt tiltak for å styrke rollene i Feide ytterligere med innføringen av nye roller slik at de viktigste rollene i sektoren blir dekket.

Et annet tiltak for å sikre en rollebasert tilgangsstyring er at dette adresseres i spørsmålene som skoleeier stiller leverandøren av nye Feide-produkter i kartleggingsfasen.

4. Ledelsens validering av overordnet vurdering av personvern i Feide

Sammenstilling og presentasjon av funn

Fellesløsningen Feide er en kjent merkevare i utdanningssektoren og både skoleeiersiden, leverandørsiden og sluttbrukersiden har høy tillit til Feide. Ingen IT-systemer er imidlertid uten risiko. Oslo kommune har deltatt aktivt de siste årene for å forbedre og videreutvikle Feide, både med tanke på funksjonalitet og personvern. Kommunen har blant annet gitt omfattende høringsinnspill, sendt forslag til videreutvikling og deltatt med en representant i prioriteringsrådet for Feide i grunnutdanningen. Dette er et arbeid kommunen ønsker å prioritere også i framtiden, fordi Feide er en strategisk viktig felleskomponent i Osloskolens bruk av digitale verktøy.

Samlet sett har Feide som fellesløsning tilstrekkelig ivaretagelse av brukernes personvern. Mer informasjon om personvern og informasjonssikkerhet i Feide finnes her:

<https://www.feide.no/personvern-og-samtykke>

Det er imidlertid ingen sentral/nasjonal myndighet som godkjenner eller følger opp personvernet hos den enkelte leverandører av Feide-tjenester. Dette må skoleeier/behandlingsansvarlig ta ansvar for selv. Rutinene som er nevnt i dette dokumentet er etablert for å sikre at personvernet i denne delen av verdikjeden også blir ivaretatt.

Råd og anbefalinger fra personvernombud (artikkel 35 nr. 2).

Dette dokumentet ble sendt til personvernombudet i Oslo kommune november 2021, gjennomgått i møte 17.01.22. I etterkant av møtet ble det innarbeidet tilbakemeldinger fra personvernombud før dokumentene ble sendt på høring i versjon 0.9 til de registrerte og deres representanter. Personvernombudets kommentar kan leses i "*Overordnet vurdering av personvern i digitale læremidler*". Det er ikke gitt spesifikke kommentarer på de enkelte universene. Personvernombud deltok også i høringsmøte med de registrertes representanter 04.05.22.

Synspunkter fra de registrerte eller deres representanter (artikkel 35 nr. 9).

"Overordnet vurdering av personvern Feide-univers" oversendes til Foreldreutvalget for grunnopplæringen (FUG), Elevorganisasjonen (EO) og Utdanningsforbundet med invitasjon til å gi skriftlig tilbakemelding. Dette ble gjort sammen med de andre vurderingene som er gjort, og

denne prosessen sammen med innspill fra de registrertes representanter er ytterligere beskrevet i "Overordnet vurdering av personvern i digitale læremidler versjon 1.0".

Ledelsens gjennomgang, beslutning og godkjenning

Denne overordnede vurderingen av personvern i Feide, inkludert rutine for personverngodkjenning, blir lagt til godkjent på ledernivå i Utdanningsadministrasjonen etter at innspillene fra Personvernombudet, FUG, EO og Utdanningsforbundet er implementert.

Versjonshistorikk

Versjon	Dato	Forfatter
0.8 utkast sendt til personvernombud for innspill	November 2021	Brian Jørgensen og Kaja Felix Sønslie (innleid konsulent)
0.9 – etter innspill fra personvernombud, sendes på høring til de registrerte	19.01.2022	Brian Jørgensen og Kaja Felix Sønslie (innleid konsulent)
0.91 klargjøring for språkvask	08.09.2022	Brian Jørgensen (UDE), Heli Kristiina Kananen og Kaja Felix Sønslie (innleide konsulenter)
1.0 Til ledergodkjenning	27.01.2023	Brian Jørgensen (UDE) og Cathrine Lund (innleid konsulent)